

## ۱. هستی‌شناسی و عوالم وجودی

وجود، با رحمت واسعه اش ظاهر گشته و تاریکی غیب را شکافته و فاطر زمین و آسمان گشت. هویت مطلقه، به فیض اقدس خود عوالم غیب را، از اسما و صفات و به تعبیر دیگر لاهوت و جبروت و ملکوت معنای هستی داد و با فیض مقدس، فعل خود را در عوالم شهود از عقل و مثال و طبیعت که ملک اوست ظاهر نمود و همه و همه از کثرات عوالم، نمودی شانی و آیتی از هویت و ذات اقدس الهی است که بر فطرت عام الهی سامان یافتند.

در این میان انسان، حی متالله و خلیفه او است که در کل عوالم حضور یافته تا علم به اسما و صفات به نحو حضوری، از ملک تا ملکوت در او جریان یابد و واسطه فیض الهی در کلیه عوالم گردد. لذا این حقیقت متصل به هو، حی است که دارای علم و اراده بوده و به حیات و علم و اراده الهی در کلیه عوالم ثلاث، خمس و سبع، شاهد ظهور جمال و جلال الهی می باشد و در این مقام به واسطه درک اتصال به حقیقت مطلقه وجودی و فقر محض خود به مقام عبودیت و یقین که همان مشاهده حق می باشد رسیده است. این موجود به اجمال، با رحمت الهی در قوس نزول تا پایین مرتبه ظهور وجود همان عالم طبع و نطفه حضور یافته تا به رحمانیت الهی، با اراده و علم، حیات الهی یابد و به مقام عبودیت رسیده و در قوس صعود به مشاهده و لقاء حق نایل گردد (صدرالمنتهی).



## ۲. معرفت‌شناسی فطری

انسان درعالم طبع دارای طبع متصل یا همان جسم، در عالم مثال منفصل یا همان برزخ دارای مثال متصل است و در عالم عقل منفصل دارای عقل متصل است و به دلیل حضور در این ساحت ها و مراتب نمودی وجود، دارای علم و اراده متناسب در هر مرتبه می باشد. لذا در هر مرتبه از مراتب ظهور وجود دارای معرفتی حسی، شهودی و

عقلی است که همه بر وزان و محوریت معرفت فطری می باشند که همان نحوه ظهور وجود در این موجود است و دارای حقیقتی نوری بوده و در غیب عالم ریشه دارد(فطرت خاص).

لذا دستگاه علمی و معرفتی چنین موجودی با محوریت معرفت فطری در کل مراتب وجودی از جسم ، مثال و عقول و در غیب به حب فطری نظام یافته است و غایت این وجود، کمال در ظهور هستی و قرب الهی است و از طریق این نظام معرفتی و حضور در مقام وجودی و علمی، حقیقت وجود درک می شود. این علم، مقدس و متفاوت از سایه علم در مقام ذهن است که البته خود ریشه ای از وجود ذهنی را دارد. و این سایه و یا تفاوت و تطابق ذهنیت و حضوری عینی در انسان، دارای حکمتی عظیم در داشتن اختیار و اراده این موجود می باشد که تا با اراده خود، سعه وجودی و علم حقیقی را کسب نموده و به مقام قرب و خلیفه الهی رسد.